

RAAP-RAPPORT 5066

Plangebied Oorsprongweg 2 te Schoorl

Gemeente Bergen

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en
inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek)

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied Oorsprongweg 2 te Schoorl, gemeente Bergen; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek)

Versie: 14-04-2021

Auteur: T.E. de Rijk, MA

Projectcode: SCOW

Bestandsnaam: RAAPrap_5066_SCOW_20210414

Autorisatie: drs. I.A. Schute

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2021

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Er is geen verklaring ontvangen van het bevoegd gezag omtrent goed- of afkeuring van het rapport.

Samenvatting

In opdracht van Apto Architects heeft RAAP in maart 2021 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek) uitgevoerd voor het plangebied Oorsprongweg 2 te Schoorl in de gemeente Bergen. Het onderzoek vond plaats in het kader van de aanvraag van een bestemmingswijziging.

Het plangebied wordt gekenmerkt door zijn ligging op een strandwal/haakwal bij het voormalige zeegat van Bergen. Aangezien in de top van de Oude Duinafzettingen een donkere vegetatiehorizont is waargenomen aan de zuidoostelijke kant van het plangebied en op hetzelfde vrijwel niveau een licht humeus niveau in de overige boringen, kan de hoge archeologische verwachting voor de periode laat neolithicum tot en met de middeleeuwen worden gehandhaafd.

Uit de nieuwe tijd konden sporen of resten verwacht worden van de Slag bij Bergen. Hoewel resten van deze veldslag niet zijn aangetroffen, kan de middelhoge archeologische verwachting voor de resten van de Slag van Bergen worden gehandhaafd vanwege de zeer kleine kans op het aantreffen van dergelijke resten in een booronderzoek.

Op basis van de ligging vlak naast kamp Schoorl en in de zone van de Atlantikwall gold een lage tot middelhoge archeologische verwachting voor resten uit de Tweede Wereldoorlog. Tijdens het veldonderzoek zijn geen aanwijzingen gezien om deze lage tot middelhoge verwachting aan te passen.

Op basis van de resultaten van het onderzoek blijkt dat in het plangebied mogelijk archeologische resten aanwezig kunnen zijn. Daarom wordt geadviseerd om de plannen zodanig uit te voeren dat verstoring wordt voorkomen. Op basis van de geplande bodemingrepen lijkt het mogelijk de bodemingrepen te beperken tot boven het niveau met de hoge archeologische verwachting. Dit bevindt zich namelijk op een diepte vanaf 5 m +NAP. Aangezien de bodemingrepen tot maximaal 0,6 m –mv reiken en het niveau met de hoge archeologische verwachting op meer dan 2 m –mv gelegen is, wordt dit niveau hier niet door geraakt.

Indien de bodemingrepen toch dieper dan circa 5,3 m +NAP (inclusief veiligheidsbuffer van 30 cm) reiken, dan wordt aanbevolen in het kader van de bestaande planvorming de onderstaande vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) te nemen. Om de gespecificeerde verwachting te toetsen wordt vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een karterende fase van een inventariserend veldonderzoek. Gezien de prospectiekenmerken is een onderzoek met behulp van proefsleuven de geëigende methode voor vervolgonderzoek. Op deze manier kunnen namelijk ook eventuele sporen in het vlak en resten van nederzettingen uit periodes met een lage vondstdichtheid (e.g. de bronstijd) goed in kaart worden gebracht.

In het kader van de voorgenomen bodemingrepen m.b.t. eventuele paalfunderingen wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen, indien het oppervlak van de paalfunderingen onder de 2% van het plangebied blijft en de onderlinge afstand tussen de palen groter dan 4 m is. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS). Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Bergen, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Inhoud

Samenvatting	3
Inhoud.....	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader	5
1.2 Administratieve gegevens	7
1.3 Doel- en vraagstelling	7
2 Bureauonderzoek	9
2.1 Methode	9
2.2 Aardkundige situatie	9
2.3 Archeologische gegevens	13
2.4 Historische situatie	14
2.5 Huidige situatie	19
2.6 Toekomstige situatie	20
2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting	21
3 Veldonderzoek	23
3.1 Methode	23
3.2 Resultaten	23
3.3 Archeologische relevantie	24
4 Conclusies en advies	27
4.1 Conclusie	27
4.2 Advies	27
4.3 Tot slot	28
Literatuur	29
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	30

1 Inleiding

1.1 Kader

Aanleiding

In opdracht van Apto Architects heeft RAAP in maart 2021 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek) uitgevoerd voor het plangebied Oorsprongweg 2 te Schoorl in de gemeente Bergen (figuur 1).

Het onderzoek vond plaats in het kader van de aanvraag van een bestemmingswijziging.

Juridisch en beleidskader

Het uitgangspunt voor dit onderzoek wordt gevormd door het wettelijk en beleidsmatig kader voor de ruimtelijke ordening en monumentenzorg. De gemeente is de bevoegde overheid die een besluit zal nemen over hoe om te gaan met de eventueel aanwezige archeologische waarden.

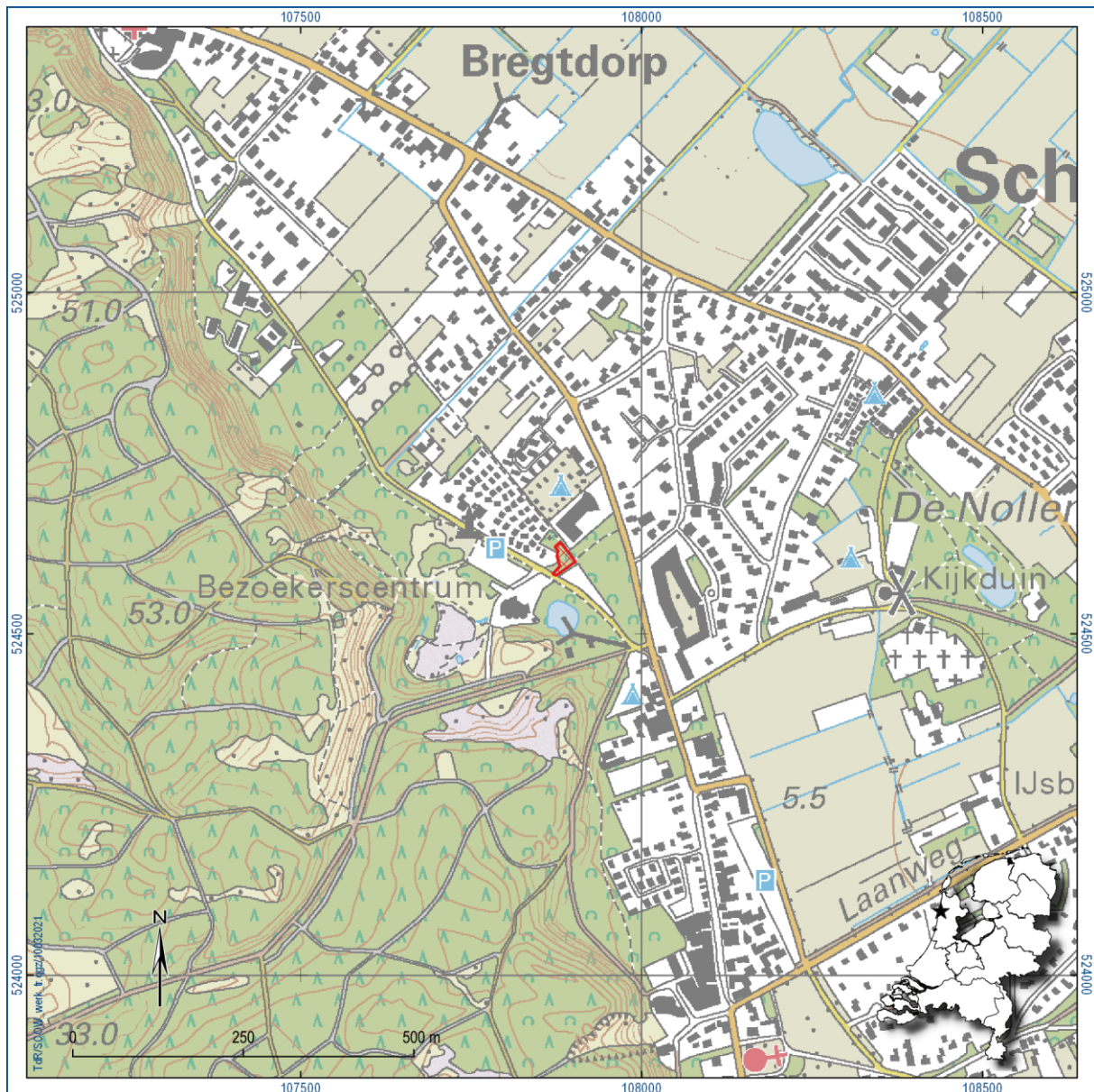
Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Bergen ligt het plangebied echter in een zone met de Waarde – Archeologie - II. Het plangebied ligt in een zone waarvoor een onderzoekplicht geldt bij bodemingrepen groter dan 50 m² en dieper dan 35 cm –mv. In het kader van de geplande bestemmingsplanwijziging heeft de gemeente Bergen het onderhavige archeologisch onderzoek verplicht gesteld. Deze voorschriften zijn verankerd in het bestemmingsplan Schoorl-Kernen en buurtschappen. De omvang van de bodemingrepen bedraagt circa 120 m² en de diepte van de ingrepen bedraagt circa 60 cm –mv (hierbij wordt uitgegaan van een gewapende betonplaat op zand als fundering; indien deze laag niet draagkrachtig is, zal er een nog te bepalen hoeveelheid palen geslagen worden).

Kwaliteitsborging

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL4000, conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), is door de minister aangewezen als norm. Voorafgaand aan het onderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld en ter goedkeuring aan de bevoegde overheid voorgelegd. Dit PvA is goedgekeurd (op 18-03-2021). Dit PvA diende als uitgangspunt voor het onderzoek. Het onderzoek is bovendien uitgevoerd conform de geldende richtlijnen van de bevoegde overheid.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van Eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, alsmede 4004 Opgraven (landbodems).

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).

1.2 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek)
Opdrachtgever	Apto Architects
Bevoegde overheid	Gemeente Bergen
Plaats	Schoorl
Gemeente	Bergen
Provincie	Noord-Holland
Centrumcoördinaten (X/Y)	107873/524615
Toponiem	Oorsprongweg
Kadastrale gegevens	SCH01, C, 4050
Oppervlakte plangebied	684 m ²
Afbakening onderzoeksgebied	Tijdens onderhavig onderzoek is het plangebied inclusief een zone van 500 m rondom het plangebied onderzocht. Het booronderzoek heeft zich enkel op het plangebied gericht.
Onderzoeksperiode	Maart 2021
Uitvoerder	RAAP West
Projectleider	T.E. de Rijk
Projectmedewerkers	drs J.H.F. Leuving
RAAP-projectcode	SCOW
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	4979277100
Beheer en plaats documentatie	RAAP regio West te Leiden en op termijn het provinciaal Depot, ARCHIS en E-Depot.

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.3 Doel- en vraagstelling

De doelstelling van het archeologisch vooronderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein, dan wel de archeologische vindplaats. Daartoe wordt informatie verzameld over bekende en verwachte archeologische resten teneinde een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Hiertoe is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

Onderzoeksvragen

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en bodemkundige opbouw van het onderzoeksgebied eruit?
- Komt de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw in het onderzoeksgebied overeen met hetgeen op basis van de gespecificeerde archeologische verwachting verwacht werd?
- Dient op basis van de resultaten van het veldonderzoek de gespecificeerde archeologische verwachting te worden bijgesteld?
- Waar en op welke diepte bevinden zich de archeologisch interessante lagen?
- Is de bodemopbouw in het onderzoeksgebied zodanig (intact) dat archeologisch vervolgonderzoek zinvol is?

- Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?

Aanvullend in het kader van de bestemmingsplanwijziging

- Kan het plangebied archeologisch gewaardeerd worden (e.g. is er sprake van een hoge of lage archeologische verwachting)? Zo ja, wat is de waardering en zo nee, welke informatie is nodig om tot een waardering te komen?

Algemeen

- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?
- Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen verwachte resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient ervoor om – op basis van verschillende bronnen – inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop van de tijd heeft achtergelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Naast de conform de KNA verplichte bronnen is door de gebiedsexperts van RAAP een beredeneerde keuze gemaakt uit betrouwbare bronnen die voor de archeologische verwachting relevante informatie bevatten (zie bijlage 2 voor de motivering). Daarvoor is gebruik gemaakt van de landelijk en voor RAAP digitaal beschikbare archieven. Voor de beschrijving van de historische situatie is gebruik gemaakt van hiervoor relevante informatiedragers. Voor de actuele metadata van de verzamelde gegevens (gemeente, plaats, etc.) wordt verwezen naar het van toepassing zijnde data-archief.

2.2 Aardkundige situatie

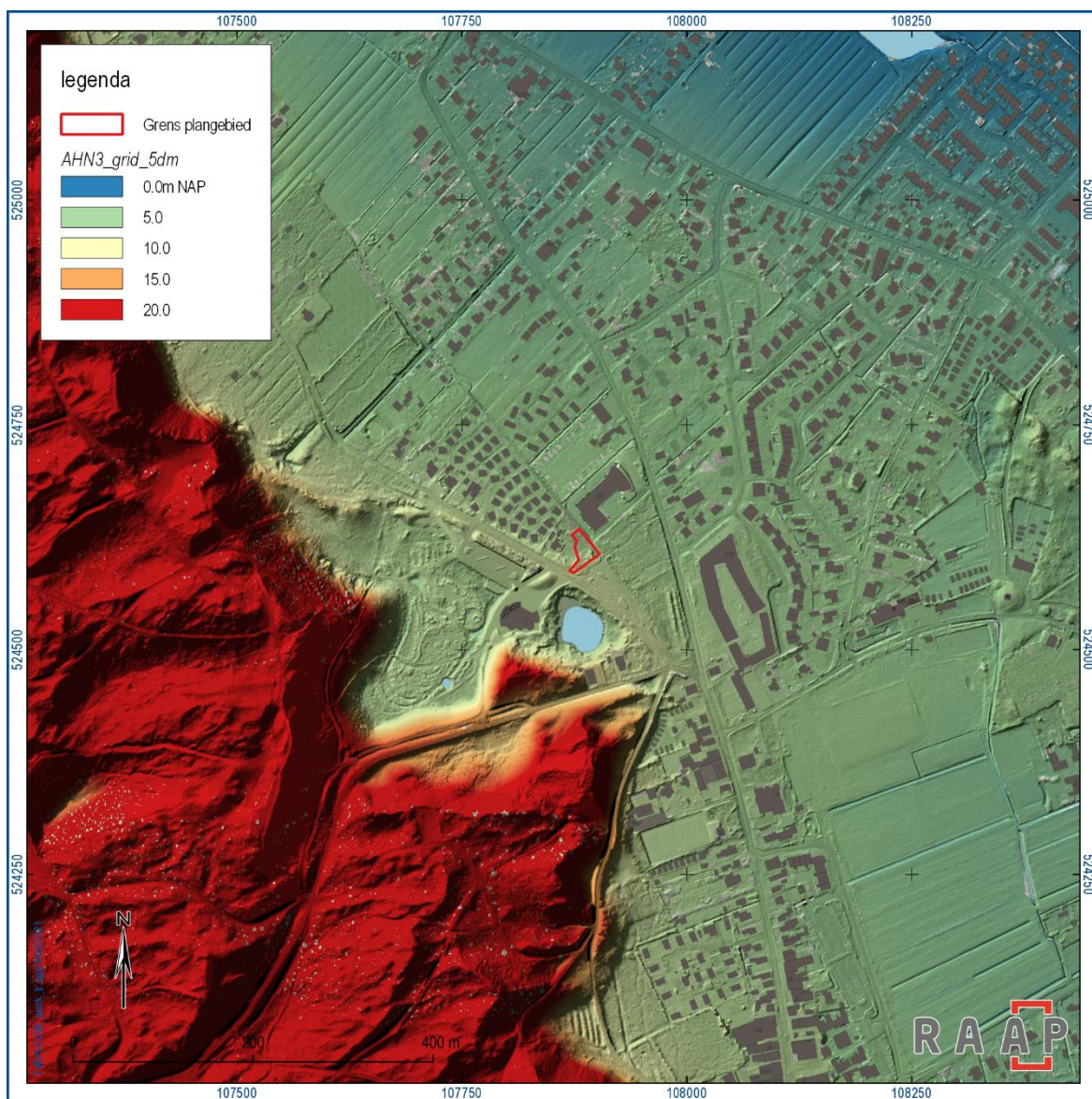
Landschappelijk gezien ligt het plangebied in een zone met een aantal (oost-west georiënteerde) hoger gelegen delen van haakwallen met daartussen de flanken daarvan (figuur 3). Rond 5000 BP zijn tussen Akersloot en Alkmaar de eerste strandwallen gevormd als gevolg van de afnemende zeespiegelstijging. Deze strandwallen liepen min of meer parallel aan de huidige kust en vormden een kustbarrière.

Op deze strandwallen vond duinvorming plaats waardoor deze nog hoger werden en dus nog betere bescherming boden tegen de zee. Alle duinen die zijn gevormd in de periode vóór 2000 BP (rond het begin van de jaartelling) worden gerekend tot de Oude Duinen. Hoewel het zeegat in het gebied ten zuiden van Bergen zich langzaam begon te sluiten, bleef tussen Alkmaar en Bergen nog lang een opening in de kustlijn bestaan: het zeegat van Bergen (gelegen direct ten zuiden van het plangebied). Via een geulsysteem met uitlopers in noordelijke en noordoostelijke richting (tot in West-Friesland) werd in een groot gebied klei en zand afgezet (Laagpakket van Wormer, Formatie van Naaldwijk). Ook het gebied ten noorden van Bergen, dat lange tijd beschermd was geweest door de noordelijke kustboog, kwam nu onder invloed van de zee. De invloed van de zee vanuit dit zeegat werd geleidelijk minder en aan de noordkant van de monding van het zeegat, ter hoogte van het huidige Bergen, ontstonden strandwallen (waarop ook weer duinvorming plaatsvond). Omdat de getijdenwerking rond het zeegat zelf echter relatief sterk was, bogen deze strandwallen af naar het oosten (landinwaarts). Dergelijke strandwallen, die min of meer haaks op de huidige kustlijn staan, worden haakwallen genoemd (Berendsen, 2004).

Het plangebied bevindt zich op het haakwallencomplex bij Schoorl, dat is gevormd tussen 6000 en 1300 v. Chr. Nabij de haakwallen van Bergen zijn lagunaire kleien afgezet door het zeegat van Bergen. Deze lagunaire kleien zijn niet of nauwelijks gerijpt. De uitbouw van de strandwallen tussen Castricum en Alkmaar in westelijke richting en de uitbouw van de haakwallen bij Bergen in zuidoostelijke richting ging door en rond 3200 BP (= ca. 1500 voor Chr.) was de opening van het zeegat van Bergen geheel afgesloten en ontstond een gesloten kustlijn.

Door het ontbreken van een goede afwatering voor het gebied achter de strand- en haakwallen vond in het achterland opnieuw grootschalige veenvorming plaats (Hollandveen Laagpakket, Formatie van Nieuwkoop). Na de Romeinse tijd ging de veengroei door tot in de 10e eeuw.

Andere grote veranderingen in het kustgebied hingen samen met grootschalige verstuingen van het (oude) duinlandschap vanaf circa 800 na Chr. Dit leidde tot de vorming van de zogenaamde Jonge Duinen, die zich van de Oude Duinen onderscheiden door de grotere hoogte en een veel grilliger reliëf (De Mulder e.a., 2003; Mulder & Bosch, 1982; Berendsen, 2004). Langs de binnenduintrand overstoven de Jonge Duinen het vroegmiddeleeuwse landschap (van strandwallen, oude duinen en veen), in sommige gevallen met een meters dikke laag zand (figuur 2). De ontginning van het veengebied in de middeleeuwen (vanaf de hogere zandgronden) leidde ertoe dat het veenlandschap oxideerde.

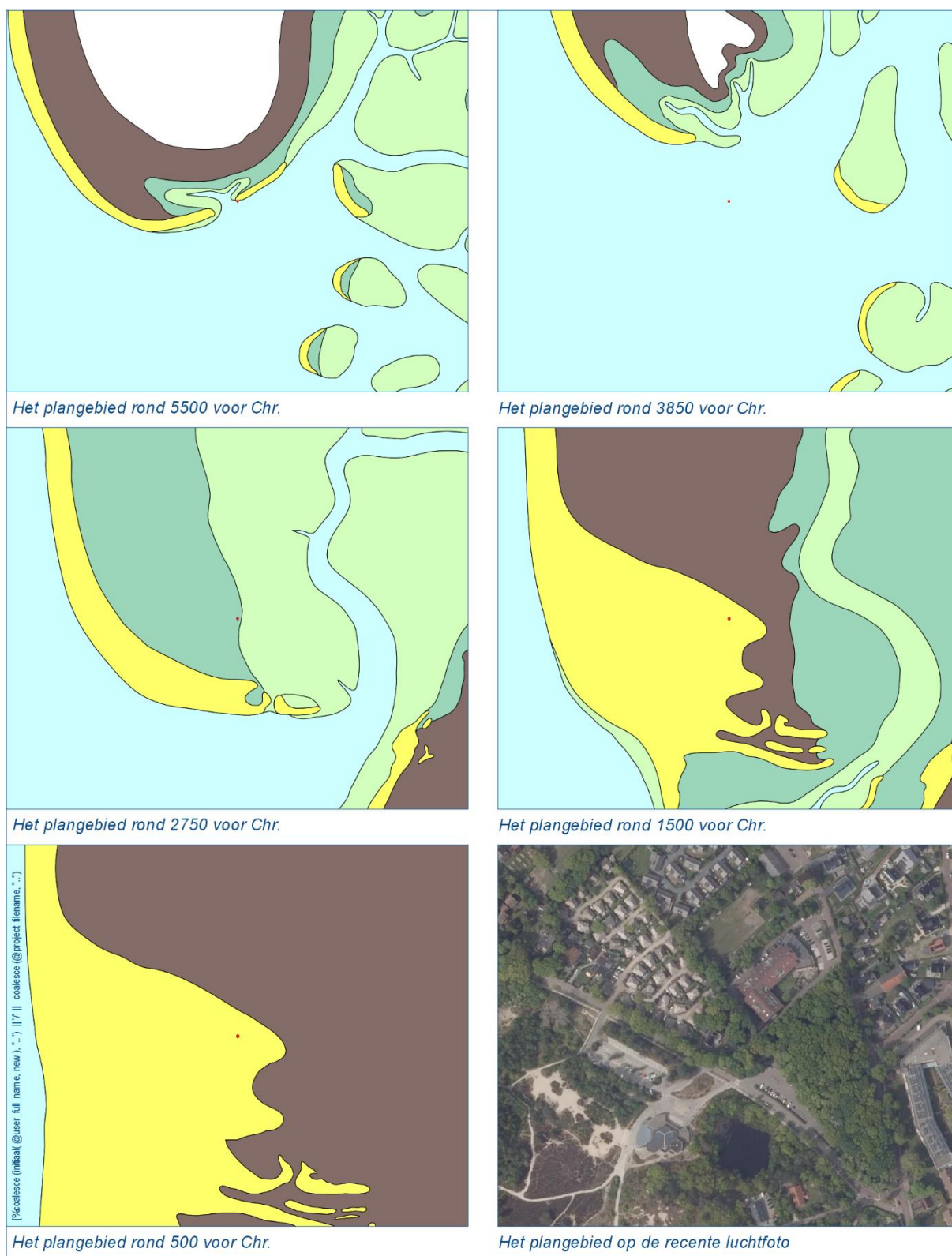

Figuur 2. Het plangebied op het AHN3: duidelijk is dat het plangebied en Schoorl hoger liggen dan het ten oosten gelegen gebied, maar niet zo hoog als de Jonge Duinen ten zuidwesten van het plangebied (www.pdok.nl).

Het plangebied is op de geomorfologische kaart van Koomen en Maas (2004) gelegen in een gebied dat is gekarteerd aan de zuidwestkant van het plangebied als kustduinen met bijbehorende vlakten en laagten. Op de bodemkaart van Nederland (schaal 1:50.000) is het plangebied gelegen in een vanwege bebouwing niet-gekarteerd gebied. Het gebied direct ten zuidwesten van het plangebied is echter wel gekarteerd en staat aangemerkt als een kalkhoudende vlakvaaggrond van grof zand.

Uit een ten noordwesten van het plangebied gelegen eerdere boring uit het Dinoloket kan, in overeenstemming met de hiervoor geschetste aardkundige situatie in het plangebied, de volgende bodemopbouw worden opgemaakt: aan het maaiveld is een dik pakket Jong Duinzand aanwezig, gelegen op een dun laagje Hollandveen vanaf circa 7 m –mv (0,25 m -NAP), gelegen op Oude Duin afzettingen vanaf 7,5 m –mv (0,5 m -NAP), gelegen op getijdenafzettingen van het Laagpakket van Wormer vanaf circa 10 m –mv (3,25 m –NAP)¹. In het onderhavige plangebied is het pakket Jonge Duinafzettingen echter op basis van de hoogtekaart (figuur 2) veel minder dik en kan de opbouw van de ondergrond, gezien het verloop van het reliëf in dit gebied, toch nog relatief grote verschillen vertonen.

¹ www.dinoloket.nl, boring B19A1102.

Figuur 3. De ontwikkeling van het landschap rond het plangebied (aangegeven met de rode stip in het midden van de figuren) en een recente luchtfoto van het plangebied (naar Vos & de Vries, 2013; www.pdok.nl).

2.3 Archeologische gegevens

Gemeentelijk archeologiebeleid

Bestemmingsplan	Zie paragraaf 1.1
Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	Zie paragraaf 1.1.
Gemeentelijke archeologische beleidskaart	Het plangebied ligt in een zone waarvoor een onderzoekplicht geldt bij bodemingrepen groter dan 50 m ² en dieper dan 35 cm –mv.

Tabel 2. Overzicht van het geldende archeologiebeleid en achterliggende verwachtingskaart.

Bekende archeologische gegevens

Zaakidentificatienr.	Ligging	Complex	Datering	Materiaal	Diepte	Verzamelwijze
4026675100	375 m N	Onbekend	Nieuwe tijd	Keramik	0,7 tot 1,0 m – mv / 2,9 tot 3,7 m NAP	Archeologisch: boring. top Oud Duin met A-horizont
4009098100	260 m ZO	Onbekend	IJzertijd – nieuwe tijd	Puin, sintels, handgevormd aardewerk, plastic	Tot 1,7 m –mv	Archeologisch: boring

Tabel 3. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en archeologische vondstlocaties in en rond het plangebied.

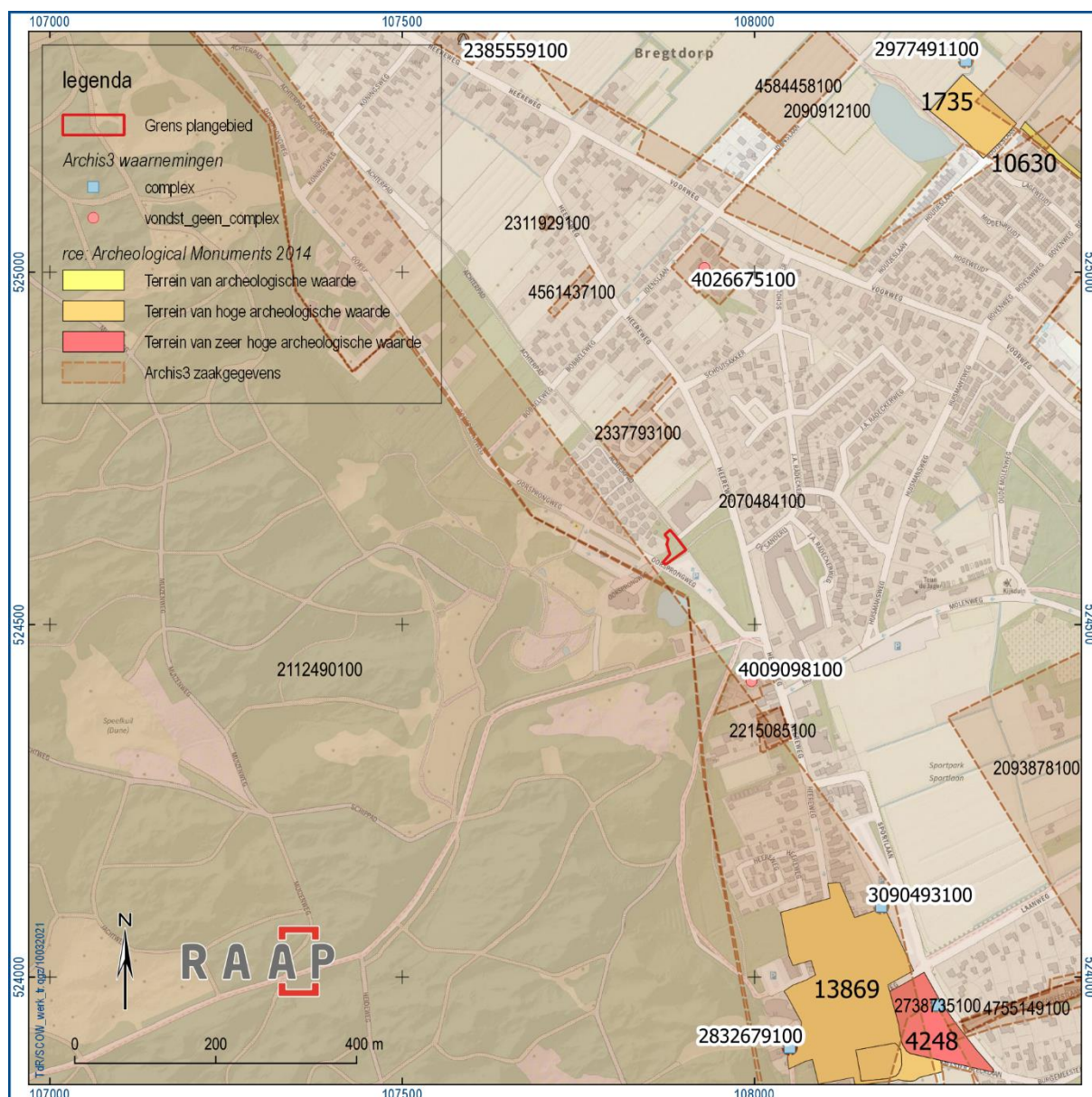
Wanneer de vindplaatsen en hun landschappelijke inbedding bekeken worden in vergelijking met de situering van het plangebied, dan blijkt dat in de directe omgeving van het plangebied geen archeologische monumenten bekend zijn. Noemenswaardig is wel een archeologisch monument (nr. 4248) op circa 700 m ten zuiden van het plangebied, waar twee archeologische niveaus zijn aangetroffen. Op basis van het vondstmateriaal dateert het ene uit de vroege middeleeuwen en het andere uit de brons- of ijzertijd.

De enige twee bekende meldingen van vindplaatsen nabij het plangebied betreffen één melding van materiaal uit een zeer recent opgebrachte laag (op een verstoord pakket Oud Duinzand) en één melding van een aardewerk scherf uit de nieuwe tijd (gevonden direct onder een A-horizont in het Oude Duinzand).

Eerder in de omgeving uitgevoerd onderzoek volgens ARCHIS3

Zaakidentificatienummer	Resultaat/advies
4561437100	Dit betreft een booronderzoek door IDDS uit 2017 naar een plangebied op circa 350 m naar het noorden. Tijdens dit onderzoek is een vegetatiehorizont op circa 2,5 tot 3 m +NAP en een oude bouwvoor op 4,2 m +NAP aangetroffen.
3090493100	In dit gebied op circa 550 m ten zuiden van het plangebied zijn tijdens niet-archeologische graafwerkzaamheden aardewerk scherven uit de vroege middeleeuwen C en de Romeinse tijd aangetroffen.

Tabel 4. Overzicht van eerder nog niet besproken, relevant en beschikbaar archeologisch onderzoek in en rond het plangebied.

Figuur 4. Overzichtskarta archeologische gegevens uit de directe omgeving van het plangebied.

2.4 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in het historisch gebruik van een gebied van na de late middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel meer dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden die het natuurlijke landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan het informatie leveren over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaats gevonden.

Uit deze analyse blijkt dat het plangebied op de kaart van Blaeu uit 1643 gelegen is ten zuiden van de Heerenweg, in een gebied dat toentertijd waarschijnlijk nog uit onbebouwd Jonge Duingebied bestond (figuur 5).

Figuur 5. De ligging van het plangebied (ruwweg binnen de rode ellips) op een uitsnede van de kaart van Blaeu uit 1643 (www.uu.nl). De kaart is west georiënteerd.

Op de Kadastrale Minuutplannen uit de periode 1811-1832 ligt het plangebied in nog niet bebouwd gebied, waarbij in de oorspronkelijke aanwijzende tafels de beschrijving 'Bosch' genoemd staat (beeldbank.cultureelerfgoed.nl; kaarten niet in het rapport afgebeeld). De situatie in het plangebied veranderd in de periode tot circa 1878 niet veel (al is de kaart van 1878 niet geheel juist geprojecteerd), al is op de kaarten uit deze periode wel te zien dat aan de noordoostgrens van het plangebied een weg is verschenen (figuur 7).

2.4.1 Slag bij Bergen

Een bijzondere relevantie voor het plangebied hebben de slaghandelingen die in 1799 plaatsvonden. Op 19 september 1799 vond rond Bergen, Schoorldam, Warmenhuizen en Oudkarspel de 'Slag bij Bergen' plaats, onderdeel van een aantal veldslagen in het kader van een uiteindelijk mislukte Engels-Russische invasie in het door de Fransen beheerste Nederland. Van belang voor de Schoorlse Duinen zijn de troepenbewegingen aan de meest rechtse flank van deze 'geallieerden'. Een groep Russen rukte vanuit Petten via het strand op naar Camperduin, om vervolgens via de duinen Groet in te nemen vanuit het zuiden. Een groep Engelsen trok over de Slaperdijk vanuit het noorden direct op Groet af. Het plan was vanuit Groet verder op te rukken naar Bergen. De Franse troepen in Groet trokken zich relatief snel terug naar het vlakke land, waar ze – gedekt door heggen en vooral sloten – de oprukkende geallieerden in de flank konden blijven bestoken. Ongelukkig toeval wilde dat de geallieerde troepen die via de hoger gelegen duinen naar het zuiden trokken de geallieerden die langs de voet van de duinen zuidwaarts oprukten, aanzagen voor Fransen, waardoor vooral deze geallieerde kolonne – van twee kanten bestookt – zeer ernstige verliezen leed. Ter hoogte van Schoorldam volgt ook frontale tegenstand van de Fransen, ondersteund door artillerie. De eigen artillerie wordt

vervolgens door de duinen gesleept en de Fransen worden verjaagd. Uiteindelijk slagen deze troepen er in om Bergen in te nemen, waarbij de Franse troepen de bossen rond Bergen in vluchten. Het is mogelijk dat hiermee de bossen op het nabije duin bedoeld zijn, maar er staat ook bos op oude kaarten in het vlakke land achter het duin, direct ten westen van Bergen. Vervolgens gaan de Fransen in de tegenaanval. Bij Schoorl volgt een aanval vanuit het oosten, maar belangrijker is de Franse achterhoede die vanuit Egmond aan Zee langs het strand naar het noorden trekken en vervolgens via de duinen westwaarts de Russen in de flank aanvallen en verjagen. In combinatie met een tegenaanval op Bergen zelf – er volgen gevechten in de huizen zelf – slagen de Fransen erin de geallieerden op de rechterflank te verslaan. Enkele geallieerde generaals worden gedood of gevangen genomen. De geallieerde troepen vluchten richting Groet en trekken uiteindelijk terug naar de Zijperdijk, vanwaar ze die ochtend waren vertrokken. Het grootste deel van de gevechten heeft zich afgespeeld in de omgeving van het plangebied en daarbuiten. Brandpunten waren de inname van Groet, een artillerieduel ter hoogte van Schoorl en de aanval via de Schoorlse Duinen van de Franse achterhoede. Deze laatste acties kunnen zich ter hoogte van het plangebied hebben afgespeeld (Krayenhoff, 1832; Kroes, 2018).

2.4.2 Kamp Schoorl en de Atlantikwall

Op de kaarten vanaf 1950 is te zien dat op het perceel ten noordwesten van het plangebied een gebouw is verschenen en dat aan de andere kant van de Oorsprongweg ten zuidwesten van het plangebied een ‘kamp’ uit de Tweede Wereldoorlog gelegen was (zie ook www.ikme.nl; figuur 6). Kamp Schoorl was één van de grotere internering- en concentratiekampen in Nederland waar in het begin van de Tweede Wereldoorlog door de Duitse bezetter o.a. Joodse en communistische gevangenen werden doorgevoerd. Na de oorlog tot 1949 werden juist NSB'ers en collaborateurs in het kamp geïnterneerd².

Een kamp is een begrensde, afgesloten plek waar groepen mensen worden geconcentreerd in daarvoor gebouwde voorzieningen, uit het oogpunt van repressie, of om humanitaire of militaire redenen. Kampen bestaan vaak uit tenten, houten barakken of noodwoningen en een aantal facilitaire gebouwen met een hekwerk eromheen tegen in- of uitbraak. Ze liggen vaak in marginale en (toen) dunbevolkte gebieden, om repressie te vergemakkelijken en/of om werkkrachten in te kunnen zetten in de landbouw of ontginning. In aanvulling hierop is het plangebied gelegen te midden van de Atlantikwall: een zone waarin gedurende de Tweede Wereldoorlog een geheel van (veld)versterkingen, versperringen en logistieke voorzieningen lag die een invasie van het bezette Europa vanuit de Noordzee en de Atlantische oceaan moest tegenhouden³.

² https://nl.wikipedia.org/wiki/Kamp_Schoorl

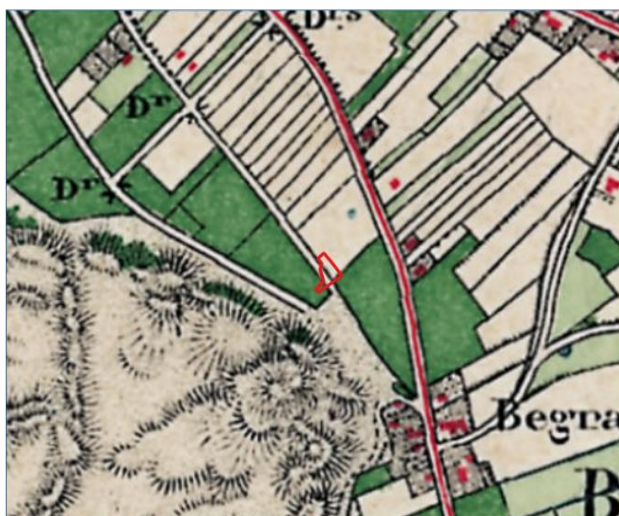
³ www.ikme.nl

Figuur 6. Het plangebied (ruwweg binnen de rode ellips) op een RAF foto uit 1946; flight 101, run 03, photo 3300 (bron: Wageningen UR Library, Special Collections). Op de foto is ten zuidwesten van het plangebied duidelijk het kamp te zien en zijn in de omgeving verschillende loopgraven op te maken.

Op de kaarten vanaf 1962 is het kamp niet meer aangegeven en lijkt de weg aan de noordoostkant van het plangebied te zijn opgeheven. Vanaf omstreeks 1989 lijkt het terrein ten zuidoosten van het plangebied als parkeerterrein in gebruik te zijn genomen en rond 1997 verschijnt het grote horeca gebouw ten noorden van het plangebied. Op de voormalige locatie van het kamp is nu een monument verschenen (figuur 7).

Overigens bevinden zich binnen de grenzen van het plangebied geen Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, MIP-objecten of overige bouwhistorische waarden.

Het plangebied rond 1878

Het plangebied rond 1950

Het plangebied rond 1962

Het plangebied rond 1989

Het plangebied rond 1997

Het plangebied rond 2011

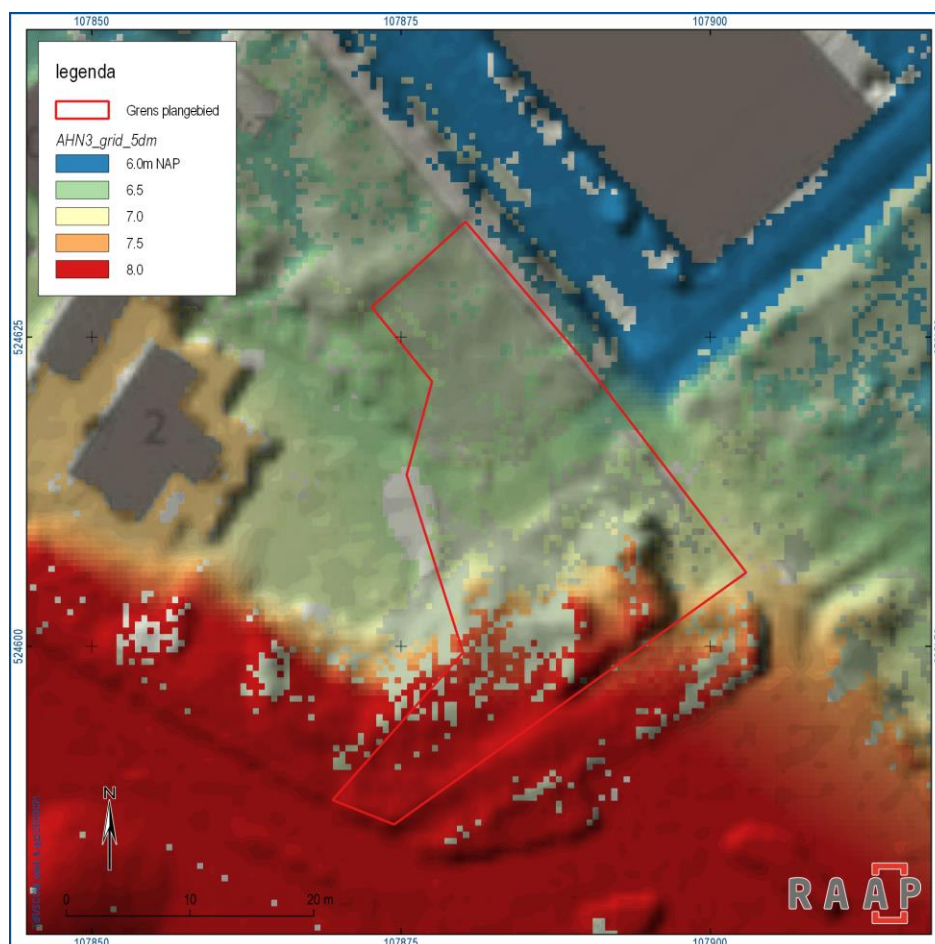
Figuur 7. Overzicht van historische kaarten. N.B. de kaart van 1878 is niet geheel juist geprojecteerd..

2.5 Huidige situatie

Aan de hand van actuele gegevens van recente luchtfoto's, Google Street View, locatiebezoek en navraag bij de opdrachtgever zijn de onderstaande zaken over de huidige situatie te melden.

Huidig grondgebruik	Begroeid stuk land.
Hoogteligging maaiveld	Circa 6 tot 8 m +NAP (o.b.v. het AHN3).
Grondwatertrap of -stand	Niet gekarteerd door bebouwing, maar vlakbij een gebied met de grondwatertrap III, waarvoor een gemiddelde hoogste grondwaterstand van 40 cm –mv en een gemiddelde laagste grondwaterstand geldt van 80-120 cm –mv.
Milieutechnische condities	In het plangebied is een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd, waarin enkel een licht verontreiniging is vastgesteld ⁴ .
Aanwezige constructies (funderingen, kelders e.d.)	Geen bekend.
Locatie en diepte van kabels/leidingen	Enkel aan de randen van het plangebied.

Tabel 5. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.

Figuur 8. Het plangebied op het AHN3: duidelijk zijn de grote hoogteverschillen binnen het plangebied zichtbaar (www.pdok.nk)

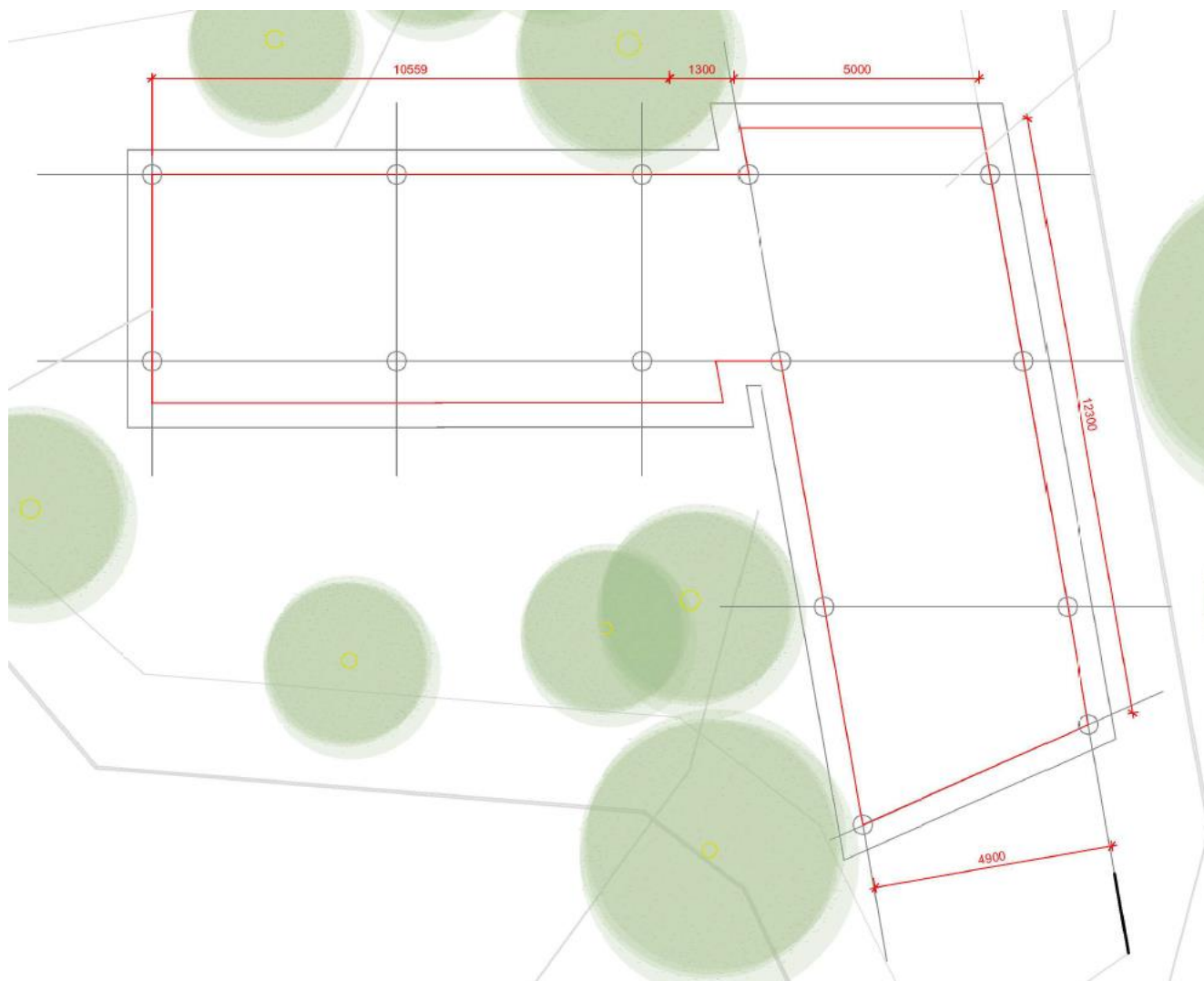
⁴ Bouquet, M., 2020. Verkennend bodemonderzoek 'Oorsprongweg 2' te Schoorl. Terrascan BV. T.20.10903.

2.6 Toekomstige situatie

Uit navraag bij de opdrachtgever is het volgende gebleken over de toekomstige situatie:

Aard	De plannen bestaan uit de bouw van een nieuwe woning waarvoor de bestemming van het perceel van horeca naar wonen gewijzigd moet worden.
Omvang en diepte	De omvang van de bodemingrepen bedraagt circa 120 m ² en de maximale diepte van de ingrepen bedraagt maximaal 60 cm –mv. Uitgangspunt voor het fundament is een gewapende betonplaat op zand en de werkzaamheden zullen vallen binnen de 500 mm offset lijn van de footprint (grijze lijn; figuur 9). Echter indien de grond niet draagkrachtig genoeg is zullen er palen benodigd zijn, en het aantal in de tekening is nu grof geschat. Eventueel kan ook de plaatsing van deze palen nog worden aangepast.
Invloed op maaiveld en grondwater	Niet exact bekend.
Toekomstig gebruik	Woning met tuin.

Tabel 6. De toekomstige situatie.

Figuur 9. Inrichtingsplan: een plattegrond met de footprint van het ontwerp (rode lijn).

2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de tijdens het bureauonderzoek verzamelde gegevens is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze geeft inzicht in de aard en de ouderdom (inclusief omvang en uiterlijke kenmerken), (diepte)ligging, en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten.

Aard en ouderdom

Het plangebied wordt gekenmerkt door zijn ligging in het Noord-Hollandse kustgebied, op een strandwal/haakwal bij het voormalige zeegat van Bergen. Voor de hogere delen van de haakwallen geldt een hoge archeologische verwachting voor de aanwezigheid van vindplaatsen uit het laat neolithicum t/m Romeinse tijd en de middeleeuwen. Voor de flanken geldt een middelhoge verwachting voor archeologische resten vanaf het laat neolithicum t/m de Romeinse tijd en een lage archeologische verwachting voor de middeleeuwen. Het is niet bekend op het plangebied zich op een flank of top van de haakwal bevindt.

Archeologische resten vanaf het laat neolithicum kunnen aanwezig zijn in de top van de haakwal- of duinafzettingen. Het kan gaan om vindplaatsen uit het laat neolithicum/bronstijd met een oppervlakte tussen circa 200 en 1.000 m². Deze worden (indien niet opgenomen in latere akkerlagen of bouwvoor) gekenmerkt door een vondstlaag of vegetatieniveau, waarin houtskool, aardewerk, vuursteen en natuursteen kunnen voorkomen. Ook kunnen (mossel)schelpen of (bewerkt) hout voorkomen. Op de vindplaatsen kunnen huisplaatsen en/of losse boerderijen voorkomen, maar ook resten van offerplaatsen, begravingen/grafvelden of sporen van incidenteel of agrarisch gebruik van het plangebied zoals percelering en eergetouws sporen.

Vindplaatsen uit de bronstijd, ijzertijd, Romeinse tijd en vroege middeleeuwen kunnen eveneens aanwezig zijn in de top van de haakwal en/of Oude Duinafzettingen. Binnen de vindplaatsen kan, naast aardewerk, ook hout(skool), natuursteen en metaal voorkomen. Mogelijk kunnen ook sporen van agrarisch gebruik van de locatie, zoals greppelsystemen en sporen van percelering, of van grafvelden aanwezig zijn. Deze sporen zijn echter met een booronderzoek niet of nauwelijks op te sporen.

Voor de late middeleeuwen geldt een lage verwachting voor archeologische resten die te maken hebben met bewoning, op basis van het ontbreken van vindplaatsen uit deze periode in de directe omgeving van het plangebied.

Het gaat ten aanzien van deze perioden om nederzettingen met een oppervlakte van circa 500 tot 2.000 m², die worden gekenmerkt door een vondstspreading van met name aardewerk. Het zal voornamelijk gaan om losse huisplaatsen/boerderijen of een verzameling van enkele boerderijen/huisplaatsen bij elkaar.

Op grond van de historische kaarten worden in het plangebied geen overblijfselen (funderingen) van gebouwen uit de nieuwe tijd (vanaf de 17e eeuw) in het plangebied verwacht. Wel kunnen uit deze periode wel sporen of resten verwacht worden van de Slag bij Bergen. Deze zullen voornamelijk bestaan uit afgeschoten munitie en eventueel verloren uitrustingsstukken. Hierbij kunnen grotere kalibers mogelijk zijn. In theorie is het ook mogelijk om hier veldgraven aan te treffen van gesneuvelde soldaten. De kans op het aantreffen van resten van deze veldslag is echter klein, maar reëel. De gevechtshandelingen waren op 19 september 1799 voortdurend in beweging en zullen dus niet tot hoge

concentraties afgeschoten kogels hebben geleid. Voor deze archeologische resten geldt daarom een middelhoge verwachting.

Op basis van de ligging naast Kamp Schoorl en in de zone van de Atlantikwall geldt een lage tot middelhoge archeologische verwachting voor resten uit de Tweede Wereldoorlog.

Naast het gebouwde erfgoed zoals bunkers en tankversperringen kunnen archeologische resten worden verwacht zoals de resten van gevechts- en waarnemingsposities voor infanterie, opstellingen voor geschut, loopgraven, mangaten, overstoven betonbouw, versperringen en barakken. Met betrekking tot het kamp kunnen sporen en resten van houtbouw en/of stenen funderingen worden verwacht. Deze kunnen van barakken, tenten, noodwoningen of facilitaire gebouwen zijn. Om het kamp heen kunnen sporen van greppels, sloten en/of hekwerken worden verwacht. Ook aanverwante structuren zoals putten, dumps, latrines, leidingen e.d. kunnen worden aangetroffen.

(Diepte)ligging

Het plangebied kenmerkt zich door een gestapeld landschap waarin meerdere archeologische niveaus voorkomen. Het haakwalzand dan wel Oude Duinzand wordt onder een (mogelijk dik) pakket Jong Duinzand verwacht. Mogelijk is tussen het Jonge en Oude Duinzand Hollandveen aanwezig en is het Oude Duinzand gelegen op kleiige afzettingen van het Laagpakket van Wormer.

Fysieke kwaliteit

Aangezien in het plangebied afdekkende pakketten aanwezig zijn is mogelijk sprake van een goede conservering van de archeologische resten.

Vanwege het jonge afdekkende pakket is het archeologische loopvlak in het plangebied geconserveerd (e.g. de top van de Oude Duinen). Eventuele archeologische resten zijn zodoende goed beschermd (bijvoorbeeld tegen recente diepe bodembewerking) en kennen naar verwachting een hoge gaafheid.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een verkennend booronderzoek. De gevolgde onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van het door de bevoegde overheid goedgekeurde PvA (De Rijk, 2021). Het veldonderzoek is uitgevoerd op 23-03-2021.

Het verkennend veldonderzoek had tot doel het verkrijgen van inzicht in de bodemgesteldheid, de mate van bodemverstoring en de diepteligging van het verwachte archeologische niveau in het plangebied. Daarmee wordt de gespecificeerde archeologische verwachting getoetst en waar nodig aangepast en kunnen uitspraken worden gedaan over de gaafheid van archeologisch relevante niveaus.

Daartoe zijn 6 boringen zo optimaal mogelijk verspreid geplaatst (figuur 10).

Er is geboord tot maximaal 450 cm -mv met een Edelmanboor (7 cm), een gutsboor (3 cm) en een zuigerboor (5 cm). De boringen zijn tijdens het veldwerk lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) digitaal beschreven in het boorbeschrijvingssysteem van RAAP (Deborah3 zie bijlage 3) en met behulp van RTK-GPS ingemeten. Van alle boringen is de hoogte bepaald met behulp van RTK-GPS, maar om dit mogelijk te maken is boring 6 iets onder de bomen vandaan geplaatst.

Hoewel het onderzoek een verkennend onderzoek betreft, is het opgeboorde materiaal in het veld door middel van verboddeling en versnijding gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken).

3.2 Resultaten

3.2.1 Veldwaarnemingen

Het plangebied lag er zoals verwacht bij: enkele bomen, wat begroeiing en een duidelijk zichtbaar duinreliëf binnen de grenzen van het plangebied.

3.2.2 Geologie en bodem

Op grond van de resultaten van het booronderzoek blijkt er, zoals verwacht op basis van het bureauonderzoek, sprake te zijn van een gestapeld landschap in het plangebied. Van boven naar beneden zijn de volgende eenheden te onderscheiden:

De verstoorde en opgehoogde bovengrond

In het gehele plangebied bestaat de laag die aan het maaiveld ligt uit een pakket matig fijn (humeus) zand of zandig veen, met zandbrokken, grind, plantenresten en/of kleine fragmenten bouwpuin. Op basis van deze kenmerken is dit pakket zand geïnterpreteerd als de verstoorde en opgebrachte bovengrond.

Deze lagen werden vanwege het aanwezige reliëf in het plangebied aangetroffen tot de relatief ver uiteenlopende dieptes van 15 tot 85 cm –mv en van 6 tot 8 m +NAP.

Jonge duinafzettingen

Onder de verstoorde bovengrond werd een pakket licht gekleurd siltarm zeer tot matig fijn los zand met wat ijzeraanrijking en plantenresten aangetroffen. In boring 2 werd in dit kalkloze pakket ook een enkel niveau met een lichte humusaanrijking waargenomen.

Op basis van deze kenmerken zijn deze zandlagen geïnterpreteerd als Jong Duinzand, behorend tot de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Schoorl

Oude Duin afzettingen

Onder het dikke pakket Jong Duinzand werd een pakket siltarm matig fijn zand met wat plantenresten aangetroffen. Op verschillende niveaus werden in dit kalkloze pakket ook dunne tot wat dikkere humuslagen waargenomen. In aanvulling hierop bevindt zich verspreid over de zuidoostelijke helft van het plangebied een donkere laag van minimaal 10 cm dik: het donkerbruine zand bevat hier veel humus en kan verwacht worden vanaf circa 2 m –mv (vanaf 4 tot 5 m +NAP).

Op basis van deze kenmerken zijn deze zandlagen geïnterpreteerd als Oud Duinzand, behorend tot de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Zandvoort.

De humeuze zandlaag is geïnterpreteerd als een vegetatiehorizont/cultuurlaag in het Oude Duinzand, bij de boringen 3, 4 en 5. Op vrijwel hetzelfde niveau werd in de overige boringen eveneens een niveau met humusaanrijking waargenomen (tabel 7).

Boring	Diepte top van niveau met bodemvorming t.o.v. maaiveld	Diepte top van niveau met bodemvorming t.o.v. NAP
1	1.4	5
2	1.95	4.47
3	2.15	4.79
4	2.8	4.97
5	3.8	4.68
6	1.85	5

Tabel 7. Diepte top niveau met tekenen van bodemvorming in meters.

3.2.3 Archeologische indicatoren

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Let wel, het onderzoek betrof een verkennend booronderzoek en had ook niet tot doel archeologische vindplaatsen op te sporen, aangezien de boordichtheid en boordiameter hiertoe ontoereikend waren.

3.3 Archeologische relevantie

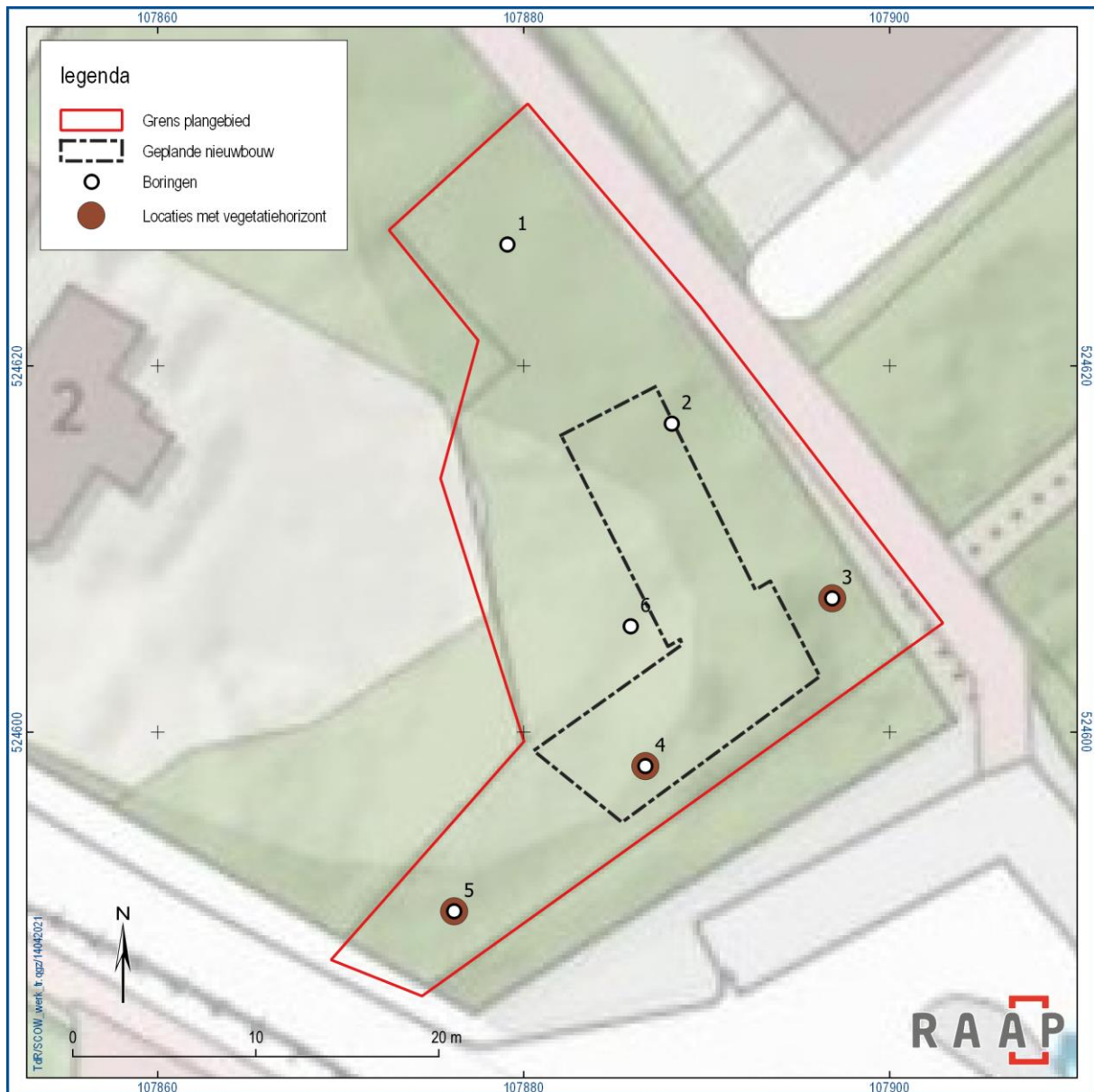
Het plangebied wordt gekenmerkt door zijn ligging in het Noord-Hollandse kustgebied, op een strandwal/haakwal bij het voormalige zeegat van Bergen. Voor de hogere delen van de haakwallen gold op basis van het bureauonderzoek een hoge archeologische verwachting voor de aanwezigheid van vindplaatsen uit het laat neolithicum t/m Romeinse tijd en de middeleeuwen. Voor de flanken gold een middelhoge verwachting voor archeologische resten vanaf het laat neolithicum t/m de Romeinse tijd en een lage archeologische verwachting voor de middeleeuwen.

Het was niet bekend op het plangebied zich op een flank of top van de haakwal bevindt en op basis van

de resultaten van het veldonderzoek is dit ook niet vast te stellen (ondanks het aanwezige reliëf in dit niveau). Aangezien in de top van de Oude Duinafzettingen een donkere vegetatiehorizont aan de zuidoostelijke kant van het plangebied is waargenomen en op hetzelfde vrijwel niveau een licht humeus niveau in de overige boringen, kan de hoge archeologische verwachting voor de periode laat neolithicum tot en met de middeleeuwen worden gehandhaafd.

Op grond van de historische kaarten werden in het plangebied geen overblijfselen (funderingen) van gebouwen uit de nieuwe tijd (vanaf de 17e eeuw) in het plangebied verwacht. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van bebouwing uit deze periode zijn dan ook niet gedurende het veldonderzoek waargenomen in het plangebied. Wel konden uit deze periode sporen of resten verwacht worden van de Slag bij Bergen. Hoewel dergelijke resten van deze veldslag niet zijn aangetroffen, kan de middelhoge archeologische verwachting voor de resten van de Slag van Bergen worden gehandhaafd vanwege de zeer kleine kans op het aantreffen van sporen hiervan bij een booronderzoek.

Op basis van de ligging vlak naast kamp Schoorl en in de zone van de Atlantikwall gold een lage tot middelhoge archeologische verwachting voor resten uit de Tweede Wereldoorlog. Naast het gebouwde erfgoed zoals bunkers en tankversperringen konden archeologische resten worden verwacht van individuele structuren en stellingen. Met betrekking tot het kamp konden sporen en resten van houtbouw en/of stenen funderingen of bijvoorbeeld greppels en putten worden verwacht. Deze kunnen van barakken, tenten, noodwoningen of facilitaire gebouwen zijn. Hoewel de kans op het aantreffen van dergelijke individuele resten tijdens een booronderzoek eveneens zeer klein is, zijn aanwijzingen voor de aanwezigheid van dergelijke sporen of resten ook niet waargenomen in het plangebied, zodat de lage tot middelhoge archeologische verwachting voor resten uit de Tweede Wereldoorlog ongewijzigd blijft.

Figuur 10. Resultaten verkennend booronderzoek.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusie

Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan:

Het plangebied wordt gekenmerkt door zijn ligging in het Noord-Hollandse kustgebied, op een strandwal/haakwal bij het voormalige zeegat van Bergen. Aangezien in de top van de Oude Duinafzettingen een donkere vegetatiehorizont aan de zuidoostelijke kant van het plangebied is waargenomen en op hetzelfde vrijwel niveau een licht humeus niveau in de overige boringen, kan de hoge archeologische verwachting voor de periode laat neolithicum tot en met de middeleeuwen worden gehandhaafd.

Uit de nieuwe tijd konden sporen of resten verwacht worden van de Slag bij Bergen. Hoewel dergelijke resten van deze veldslag niet zijn aangetroffen, kan de middelhoge archeologische verwachting voor de resten van de Slag van Bergen worden gehandhaafd vanwege de zeer kleine kans op het aantreffen hiervan in een booronderzoek.

Op basis van de ligging vlak naast kamp Schoorl en in de zone van de Atlantikwall gold een lage tot middelhoge archeologische verwachting voor resten uit de Tweede Wereldoorlog. Tijdens het veldonderzoek zijn geen aanwijzingen gezien om deze lage tot middelhoge verwachting aan te passen.

4.2 Advies

Op basis van de resultaten van het onderzoek blijkt dat in het plangebied mogelijk archeologische resten aanwezig kunnen zijn. Daarom wordt geadviseerd om de plannen zodanig uit te voeren dat verstoring wordt voorkomen. Op basis van de geplande bodemingrepen lijkt het mogelijk de bodemingrepen te beperken tot boven het niveau met de hoge archeologische verwachting. Dit bevindt zich namelijk op een diepte vanaf 5 m +NAP. Aangezien de bodemingrepen tot maximaal 0,6 m –mv reiken en het niveau met de hoge archeologische verwachting op meer dan 2 m –mv gelegen is, wordt dit niveau hier niet door geraakt.

Indien de bodemingrepen toch dieper dan circa 5,3 m +NAP (inclusief veiligheidsbuffer van 30 cm) reiken, dan wordt aanbevolen in het kader van de bestaande planvorming de onderstaande vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) te nemen.

Om de gespecificeerde verwachting te toetsen wordt vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een karterende fase van een inventariserend veldonderzoek. Gezien de prospectiekenmerken is een onderzoek met behulp van proefsleuven de geëigende methode voor vervolgonderzoek (zie ook <https://pom.cultureelerfgoed.nl>). Op deze manier kunnen namelijk ook eventuele sporen in het vlak en resten van nederzettingen uit periodes met een lage vondstdichtheid (e.g. het laat neolithicum) goed in kaart worden gebracht.

In het kader van de voorgenomen bodemingrepen m.b.t. eventuele paalfunderingen wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen, indien het oppervlak van de paalfunderingen onder de 2% van het plangebied blijft en de onderlinge afstand tussen de palen groter dan 4 m is. Indien bij de

uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

4.3 Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Bergen, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2004. De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie. Koninklijke Van Gorcum, Assen.
- Krayenhoff, C.R.T., 1832. Geschiedkundige beschouwing van den oorlog op het grondgebied der Bataafsche Republiek in 1799. Nijmegen.
- Koomen, A.J.M. & G.J. Maas, 2004. Geomorfologische kaart Nederland (GKN). Achtergronddocument bij het landsdekkende digitale bestand. Alterra-rapport 1039, Wageningen.
- Kroes, R.A.C., 2018. Plangebied Schoorlse Duinen te Schoorl, gemeente Bergen; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek. RAAP-rapport 3418. Weesp.
- Mulder, E.F.J. de & J.H.A. Bosch, 1982. Holocene stratigraphy, radio-carbon datings and palaeogeography of central and northern North-Holland (The Netherlands). Mededelingen Rijks Geologische Dienst 36(3): 111-160.
- Mulder, E.F.J. de, e.a. (red.), 2003. De ondergrond van Nederland. Groningen/Houten.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- SIKB, 2016. Beoordelingsrichtlijn Archeologie. BRL SIKB 4000. SIKB, Gouda.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsdijk & C. Laban, 2006. Geologische overzichtskaart van Nederland. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.
- Vos, P. & S. de Vries 2013: 2e generatie palaeogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0). Deltares, Utrecht.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).	6
Figuur 2. Het plangebied op het AHN3: duidelijk is dat het plangebied en Schoorl hoger liggen dan het ten oosten gelegen gebied, maar niet zo hoog als de Jonge Duinen ten zuidwesten van het plangebied (www.pdok.nl).	10
Figuur 3. De ontwikkeling van het landschap rond het plangebied (aangegeven met de rode stip in het midden van de figuren) en een recente luchtfoto van het plangebied (naar Vos & de Vries, 2013; www.pdok.nl).	12
Figuur 4. Overzichtskaart archeologische gegevens uit de directe omgeving van het plangebied.	14
Figuur 5. De ligging van het plangebied (ruwweg binnen de rode ellips) op een uitsnede van de kaart van Blaeu uit 1643 (www.uu.nl). De kaart is west georiënteerd.	15
Figuur 6. Het plangebied (ruwweg binnen de rode ellips) op een RAF foto uit 1946; flight 101, run 03, photo 3300 (bron: Wageningen UR Library, Special Collections). Op de foto is ten zuidwesten van het plangebied duidelijk het kamp te zien en zijn in de omgeving verschillende loopgraven op te maken.	17
Figuur 7. Overzicht van historische kaarten.	18
Figuur 8. Het plangebied op het AHN3: duidelijk zijn de grote hoogteverschillen binnen het plangebied zichtbaar (www.pdok.nl)	19
Figuur 9. Inrichtingsplan: een plattegrond met de footprint van het ontwerp (rode lijn).	20
Figuur 10. Resultaten verkennend booronderzoek.	26

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	7
Tabel 2. Overzicht van het geldende archeologiebeleid en achterliggende verwachtingskaart.	13
Tabel 3. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en archeologische vondstlocaties in en rond het plangebied.	13
Tabel 4. Overzicht van eerder nog niet besproken, relevant en beschikbaar archeologisch onderzoek in en rond het plangebied.	13
Tabel 5. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.	19
Tabel 6. De toekomstige situatie.	20
Tabel 7. Diepte top niveau met tekenen van bodemvorming in meters.	24

Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal
Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen
Bijlage 3. Boorbeschrijvingen

Bijlage 1. Tijdschaal

Archeologische perioden			
Tijdperk			Datering
Recente tijd			1945
Nieuwe tijd		C	1850
		B	1650
		A	1500
Middeleeuwen		Laat B	1250
		Laat A	1050
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	900
		C: Karolingische tijd	725
		B: Merovingische tijd	525
		A: Volksverhuizingstijd	450
Romeinse tijd		Laat	270
		Midden	70 na Chr.
		Vroeg	15 voor Chr.
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500
		Jong B	16.000
		Jong A	35.000
		Midden	250.000
		Oud	

tabel1_standard_Archeologisch_RAAP_2014

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

LS03 en LS04, motivatie voor de keuze van de geraadpleegde bronnen (+ indien van toepassing)

Bron	Geraadpleegd en afgebeeld/beschreven	Geraadpleegd, niet afgebeeld	Niet beschikbaar voor dit plan-/onderzoeksgebied	Bevat geen (nieuwe) relevante informatie	Opmerking
Bodemkaart van NL	V				
Geologische kaart van NL		V			
Geomorfologische kaart van NL	V				
Gedetailleerde bodemkaarten		V			
DINO	V				
Gegevens milieukundig bodemonderzoek	V				
Actueel Hoogtebestand Nederland	V				
Lucht- en satellietfoto's	V				
Topografische kaart van Nederland	V				
Oud(st)e kadasterkaarten	V				
Historische kaarten van Nederland	V				
Beeldmateriaal bouwhistorie		V			
Archeologische en cultuurhistorische rapportages	V				
Archieven (RAAP)	V				
Eigenaar en gebruiker	V				
AMK	V				
ARCHIS	V				
CMA		V			
CAA		V			
CHW		V			
Literatuur (arch./aardwet.)	V				
Gebiedsgerichte specialisten		V			
Amateurarcheologen					Niet geraadpleegd.
Gemeentelijke waarden- of verwachtingskaart		V			
Archeologisch depot					Niet geraadpleegd.

Bijlage 3. Boorbeschrijvingen

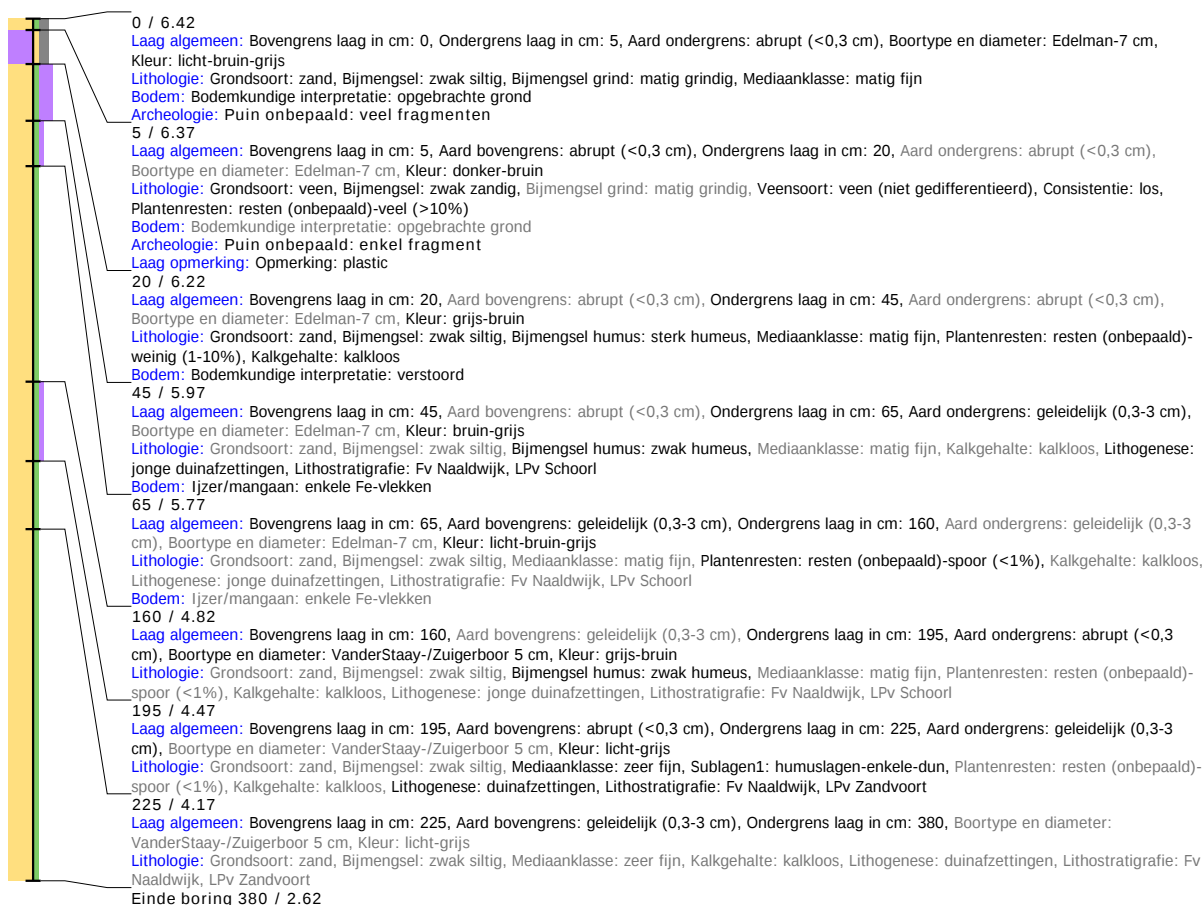
Boring: SCOW_1

Kop algemeen: Projectcode: SCOW, Boornummer: 1, Beschrijver(s): TR/HL, Datum: 23-03-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 300
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 107879.109, Y-coördinaat in meters: 524626.63, Precisie coördinaat: 1 dm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 6.42, Precisie hoogte: 1 cm, Referentieveld hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Bergen (NH), Opdrachtgever: Apto architects, Uitvoerder: RAAP West

Boring: SCOW_2

Kop algemeen: Projectcode: SCOW, Boornummer: 2, Beschrijver(s): TR/HL, Datum: 23-03-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 380
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 107888.091, Y-coördinaat in meters: 524616.849, Precisie coördinaat: 1 dm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 6.424, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Bergen (NH), Opdrachtgever: Apto architects, Uitvoerder: RAAP West

Boring: SCOW_3

Kop algemeen: Projectcode: SCOW, Boornummer: 3, Beschrijver(s): TR/HL, Datum: 23-03-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 290

Coördinaten: X-coördinaat in meters: 107896.858, Y-coördinaat in meters: 524607.31, Precisie coördinaat: 1 dm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),

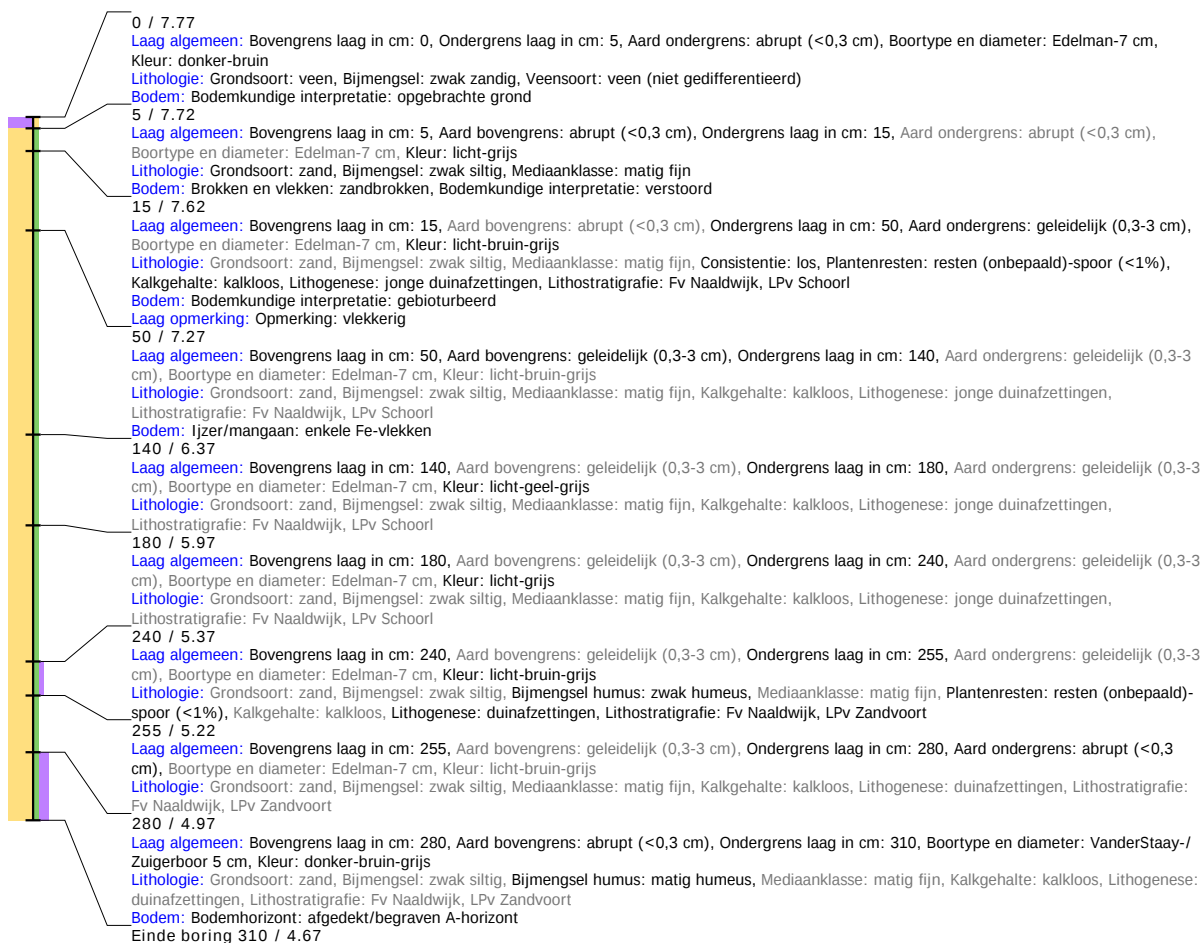
Hoogte maaiveld in meters: 6.943, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS

Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Bergen (NH), Opdrachtgever: Apto architects, Uitvoerder: RAAP West

Boring: SCOW_4

Kop algemeen: Projectcode: SCOW, Boornummer: 4, Beschrijver(s): TR/HL, Datum: 23-03-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 310
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 107886.646, Y-coördinaat in meters: 524598.151, Precisie coördinaat: 1 dm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 7.774, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Bergen (NH), Opdrachtgever: Apto architects, Uitvoerder: RAAP West

Boring: SCOW_5

Kop algemeen: Projectcode: SCOW, Boornummer: 5, Beschrijver(s): TR/HL, Datum: 23-03-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 450
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 107876.199, Y-coördinaat in meters: 524590.223, Precisie coördinaat: 1 dm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 8.477, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Bergen (NH), Opdrachtgever: Apto architects, Uitvoerder: RAAP West

Boring: SCOW_6

Kop algemeen: Projectcode: SCOW, Boornummer: 6, Beschrijver(s): TR/HL, Datum: 23-03-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 330
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 107885.848, Y-coördinaat in meters: 524605.784, Precisie coördinaat: 1 dm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 6.852, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Holland, Gemeente: Bergen (NH), Opdrachtgever: Apto architects, Uitvoerder: RAAP West

